

بایدها و نبایدهای حقوقی انواع ازدواج

در نظام حقوقی ایران دو نوع ازدواج، قانونی محسوب می‌شود که شامل ازدواج دائم و ازدواج موقت است که در اصل احکام با یکدیگر مشترکند ...

در نظام حقوقی ایران دو نوع ازدواج، قانونی محسوب می‌شود که شامل ازدواج دائم و ازدواج موقت است که در اصل احکام با یکدیگر مشترکند و اندک تفاوتی در بعضی موارد آن وجود دارد که در این نوشتار سعی می‌شود نقاط تفاوت این دو نوع ازدواج مورد بررسی قرار گیرد. در ابتدا می‌توان این پرسش را مطرح کرد که اگر در نوع یک ازدواج شک کردیم، باید ازدواج را دایمی در نظر بگیریم یا موقت؟ در پاسخ باید گفت که اگر در نوع ازدواج شک کنیم و قصد دو طرف غیرقابل تشخیص باشد، اصل را بر دایمی بودن آن نکاح می‌گذاریم و احکام آن را جاری می‌کنیم. بنابراین در ابتدا به تعریف و شرایط نکاح موقت می‌پردازیم و هر چه غیر از این موارد باشد نکاح دائم محسوب می‌شود.

به گزارش «تابناک» بر اساس ماده ۱۰۷۵ قانون مدنی، نکاح وقتی منقطع (موقت) است که برای مدت معینی واقع شده باشد. همانطور که از نام گذاری این نکاح مشخص است، بر خلاف ازدواج دائم، نکاح موقت برای مدت مشخصی ایجاد می‌شود و با پایان یافتن مدت زمانی که دو طرف مشخص کرده اند، خود به خود رابطه زوجیت بین زن و مرد تمام می‌شود. همچنین قانونگذار در ماده ۱۰۷۶ قانون مدنی می‌گوید که مدت نکاح منقطع باید کاملاً معین شود. بر اساس این ماده، مدت عقد نکاح باید در زمان عقد مشخص شود و این که صرفاً قابلیت تعیین داشته باشد کفایت نمی‌کند. برای مثال باید تعیین کنند که برای مدت دو سال از تاریخ عقد.

موضوع تعیین مدت در عقد موقت بسیار اهمیت دارد. در قانون صراحتی مبنی بر اینکه عدم ذکر مدت در ازدواج موقت باعث باطل شدن عقد است وجود ندارد و عقیده غالب بر این است که عدم ذکر مدت در ازدواج باعث باطل شدن عقد نیست و عقد ازدواج دائم محسوب می‌شود.

بنابراین اولین تفاوت عقد موقت با دائم همین موضوع مدت و اهمیت آن است که در عقد دائم چنین موضوعی اصلاً موضوعیت ندارد و عقد به نیت مادام‌العمر بودن و تمام نشدن ایجاد می‌شود.

لزوم تعیین مهریه در هنگام عقد در نکاح منقطع

بر اساس ماده ۱۰۹۵ قانون مدنی، در نکاح منقطع عدم مهر موجب بطلان است.

یکی دیگر از تفاوت های عقد موقت و دائم، لزوم تعیین مهریه در هنگام عقد است. در عقد دائم دو طرف می‌توانند تعیین مهریه را به بعد از عقد موکول کنند و با نامعلوم بودن میزان مهریه می‌توان خطبه عقد را جاری کرد و رابطه محرمیت و زوجیت برقرار می‌شود.

اما در عقد موقت در هنگام عقد باید میزان مهریه معلوم باشد و بدون تعیین میزان آن، خطبه عقدی که جاری می‌شود باطل است.

آنچه در عقد موقت شرط است تعیین میزان مهریه در هنگام عقد است و نه پرداخت آن یعنی زوج می‌تواند بعد از عقد مهریه را هر موقع که زوجه مطالبه کرد پرداخت کند. شرایطی که مهریه باید داشته باشد همان شرایط مهریه در عقد دائم است.

زوجین که زوجیت آنها دایمی باشند از یکدیگر ارث می‌برند

بر اساس ماده ۹۴۰ قانون مدنی، زوجین که زوجیت آنها دایمی بوده و ممنوع از ارث نباشند از یکدیگر ارث می‌برند.

به گزارش مهرداد، همانطور که در متن قانون ملاحظه می‌شود شرط ارث بردن زن و شوهر از یکدیگر این است که ازدواج آنها دایمی باشد بنابراین در ازدواج موقت در صورت فوت یکی از زوجین، همسر موقت از اموال متوفی ارث نمی‌برد مگر اینکه متوفی قبل از مرگ خود در قالبی غیر از ارث، از یک سوم اموال خود که می‌تواند وصیت کند، مالی را به همسر

موقت خود بدهد اما این مورد خارج از موضوع به ارث رسیدن است و در عقد موقت مطلقاً ارث زوجین از یکدیگر وجود ندارد.

در عقد دائم نفقه زن بر عهده شوهر است

همچنین بر اساس ماده ۱۱۰۶ قانون مدنی، در عقد دائم نفقه زن به عهده شوهر است اما بر اساس ماده ۱۱۱۳ این قانون، در عقد انقطاع (موقت) زن حق نفقه ندارد مگر اینکه شرط شده یا آنکه عقد مبنی بر آن جاری شده باشد.

همانطور که قانون تأکید کرده است الزام مرد به پرداخت نفقه فقط در عقد دائم وجود دارد و در عقد موقت مرد الزامی به پرداخت نفقه ندارد مگر اینکه به عنوان شرط در ضمن عقد مطرح شود یا دو طرف بر اساس این موضوع عقد را جاری کنند و به طور ضمنی این شرط قابل برداشت باشد.

طبق ماده ۱۱۲۰ قانون مدنی، عقد نکاح به فسخ یا به طلاق یا به بذل مدت در عقد انقطاع منحل می شود.

در مورد تمام شدن و ختم رابطه زوجیت باید گفت که در مورد عقد دائم با فسخ یا طلاق انجام می شود اما در عقد موقت با فسخ یا خاتمه مدت عقد تمام می شود و اگر زودتر از موعدی که در عقد در نظر گرفته اند، قصد جدایی کنند، مرد با بخشش مدت باقی مانده، به عقد خاتمه می دهد.

در هر دو نوع نکاح فوت یکی از طرفین هم موجب خاتمه رابطه زوجیت می شود.

عده طاق و فسخ نکاح

قانونگذار در ماده ۱۱۵۱ قانون مدنی، عنوان کرده که عده طلاق و عده فسخ نکاح سه طهر است مگر اینکه زن با اقتضای سن، عادت زنانگی نبیند که در این صورت عده او سه ماه است.

همچنین در ماده ۱۱۵۲ قانون مدنی آمده است که عده فسخ نکاح و بذل مدت و انقضای آن در مورد نکاح منقطع در غیرحامل دو طهر است مگر اینکه زن با اقتضای سن عادت زنانگی نبیند که در این صورت ۴۵ روز است.

همانطور که در متن ماده ذکر شده، عده دو ازدواج با یکدیگر متفاوت است و در عقد دائم، سه طهر است اما در مورد عقد موقت چه فسخ آن چه بذل مدت از طرف شوهر و چه خاتمه مدت عقد، عده ای که زن باید نگه دارد دو طهر است. این شرایط در زمانی است که زن باردار نباشد.

اگر باردار باشد در هر نوع نکاح، زایمان و وضع حمل پایان عده او خواهد بود. عده وفات در هر دو نوع ازدواج، چهار ماه و ۱۰ روز از تاریخ فوت شوهر است. بر اساس ماده ۴۹ قانون حمایت خانواده، چنانچه مردی بدون ثبت در دفاتر رسمی به ازدواج دائم، طلاق یا فسخ نکاح اقدام یا پس از رجوع تا یک ماه از ثبت آن خودداری کند یا در مواردی که ثبت نکاح موقت الزامی است از ثبت آن امتناع کند، ضمن الزام به ثبت واقعه به پرداخت جزای نقدی درجه پنج یا حبس تعزیری درجه هفت محکوم می شود.

این مجازات در مورد مردی که از ثبت انفساخ نکاح و اعلام بطلان نکاح یا طلاق استنکاف کند نیز مقرر است.

همچنین در ماده ۲۱ قانون حمایت خانواده نیز آمده است که نظام حقوقی جمهوری اسلامی ایران در جهت محوریت و استواری روابط خانوادگی، نکاح دائم را که مبنای تشکیل خانواده است مورد حمایت قرار می دهد.

نکاح موقت نیز تابع موازین شرعی و مقررات قانون مدنی است و ثبت آن در موارد باردارشدن زوجه، توافق طرفین و شرط ضمن عقد الزامی است.

الزام به ثبت رسمی ازدواج دائم

آخرین تفاوت این دو نوع ازدواج، الزام به ثبت رسمی آنها است. در عقد دائم زوج موظف است که عقد را ثبت کند و در صورت عدم ثبت به مجازاتی که در متن قانون ذکر شده است محکوم می شود اما در مورد عقد موقت اصولاً الزامی به

ثبت آن نیست اما در سه مورد مرد باید اقدام به ثبت کند و در صورت عدم ثبت به مجازات مذکور محکوم می شود که همانطور که گفته شد، شامل باردار شدن زوجه، توافق طرفین و شرط ضمن عقد است.